

SPLETNOKO
Center za
varnejši internet

Gospodarska
zbornica
Slovenije
Združenje za informatiko
in telekomunikacije

9. POSVET E-ZLORABE OTROK

17. september 2019, ob 9.00 uri
Fakulteta za družbene vede, Velika dvorana

Moderatorka posveta:

Tanja Novaković, Zavod MISSS

Organizatorji:

Spletno oko, Center za varnejši internet Slovenije

Uprava kriminalistične policije Generalne policijske uprave

Združenje za informatiko in telekomunikacije pri Gospodarski zbornici Slovenije

Dogodek omogočajo:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

Sofinancirano s pomočjo Instrumenta
za povezovanje Evrope Evropske unije

ČASOVNICA

8.30 – 9.00	REGISTRACIJA
9.00 – 9.15	OTVORITEV POSVETA (pozdravni in uvodni nagovori)
9.15 – 10.35	SPOLNE ZLORABE IN SPOLNO IZKORIŠČANJE: INTERVJUWANJE OTROK, INTERVENIRANJE TER ZAŠČITA OTROK V DOBI MODERNIH TEHNOLOGIJ prof. dr. Gordana Buljan Flander, klinična psihologinja in integrativna psihoterapevtka, direktorica Poliklinike za zaščito otrok in mladine v Zagrebu
10.35 – 11.00	DIREKTIVA O PRAVICAH ŽRTEV. KAKO ŠČITI OTROKE, KI SO ŽRTVE KAZNIVIH DEJANJ? Katarina Vučko, univ. dipl. prav., svetovalka, Mirovni inštitut
11.00 – 11.20	ODMOR ZA KAVO
11.20 – 12.10	NAVIGATING DIGITAL DANGERS: RISKS POSED TO YOUNG PEOPLE AND CHALLENGES FOR PREVENTION AND INTERVENTION (Digitalne nevarnosti: tveganja mladostnikov in izzivi preprečevanja ter ukrepanja) dr. Jeffrey DeMarco, vodja raziskav pri Crime&Justice skupini, NatCen in raziskovalec na "Centre for Abuse and Trauma Studies (CATS)", Univerza Middlesex, Velika Britanija
12.10 – 12.50	OBRAVNAVA SPOLNIH PRESTOPNIKOV (MED SODSTVOM IN JAVNIM MNENJEM) prof. dr. Dragan Petrovec, redni profesor, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani
12.50 – 13.30	KAJ SVETOVATI STARŠEM, KO SE NJIHOVI OTROCI ZAPLETEJO V SPLETNI INCIDENT? Marko Puschner, Točka osveščanja o varni rabi interneta Safe.si, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani
13.30 – 14.20	ODMOR S PRIGRIZKOM
14.20 – 15.50	ZLORABE SE ZAPIŠEJO V MOŽGANE IN TELO doc. dr. Tina BREGANT, dr. med., spec. pediatrije, spec. fizikalne in rehabilitacijske medicine, MAES terapevtka, voditeljica seminarjev Familylab
15.50 – 16.30	LOGOUT & SPEAKOUT - OBRAVNAVA SPLETNIH ZLORAB OTROK V PRAKSI Špela Reš, univ. dipl. psih., svetovalka na Logout – Center pomoči za zdravljenje odvisnosti od interneta
16.30	ZAKLJUČEK POSVETA

Opomba: Pri predavanjih tujih govork in govorcev je predvideno simultano tolmačenje v slovenščino

PREDSTAVITEV GOVORCEV IN KRATKI POVZETKI PREDAVANJ

PROF. DR. GORDANA BULJAN FLANDER

klinična psihologinja in integrativna psihoterapevtka, direktorica Poliklinike za zaščito otrok in mladine v Zagrebu

Prof. dr. Gordana Buljan Flander je direktorica Poliklinike za zaščito otrok in mladine v Zagrebu s tridesetletnimi izkušnjami dela z otroki. Prof. dr. Buljan Flander je tudi ustanoviteljica svetovalne mreže za zlorabljene in zanemarjene otroke "Pogumni telefon" in pobudnica ustanovitve Poliklinike za zaščito otrok mesta Zagreb, ki je od Sveta Evrope prepoznana kot model dobre prakse.

Kot avtorica številnih znanstvenih in strokovnih prispevkov, ki jih predstavlja na mednarodnih konferencah, je aktivna tudi na znanstvenem področju. Objavlja knjige, priročnike in brošure, namenjene staršem, otrokom in strokovnjakom. Kot profesorica Filozofske fakultete v Osijeku in Hrvaških študij v Zagrebu se še posebej posveča prenašanju znanja in izkušenj bodočim strokovnjakom. Je stalna sodna izvedenka za področje starševstva in oceno verodostojnosti v primerih nasilja nad otroki.

PREDAVANJE: Spolne zlorabe in spolno izkoriščanje: intervjuvanje otrok, interveniranje ter zaščita otrok v dobi modernih tehnologij

Spolna zloraba je oblika zlorabe, ki jo doživlja vsak peti otrok. Ob tem je potrebno zavedanje, da od vseh spolno zlorabljenih otrok le eden od desetih razkrije zlorabo, kar pomeni, da je teh primerov še veliko več. Razlogov, zakaj otrok ne razkrije zlorabe, je lahko več: strah, da mu nihče ne bo verjel (v kar ga je morda prepričal zlorabljevalec), strah, da bo obsojan za to, kar se je zgodilo, sram, krivda ali strah, da bo s priznanjem razdril družino. Vzrok je lahko tudi povezanost oz. stik, ki ga ima z osebo, ki ga zlorablja, ipd.

Posebna oblika zlorabe je izkoriščanje otrok. Izkoriščanje otrok se nanaša na katerokoli vključitev otroka v prostitucijo, pornografijo, prisilni zakon in druge oblike spolnih zlorab, prisilno beračenje, delo, suženjstvo, prisilno krajo, trgovanje z organi in trgovanje z ljudmi. Otroci, ki so žrtve izkoriščanja, se počutijo nemočno, izolirano od oseb, ki bi jim lahko pomagali. Doživljajo velik strah zaradi možnih posledic v primeru razkritja izkoriščanja. Do drugih oseb so nezaupljivi, ne vedo, kje in kako bi poiskali pomoč.

Spolna zloraba otrok se ne zgodi zgolj v obliki fizičnega stika z osebo, ampak tudi prek sodobnih tehnologij. T.i. sextortion je izsiljevanje prek interneta in vključuje različne oblike groženj, običajno grožnjo z objavo ali posredovanjem spolno eksplicitnih fotografij žrtve, če ta žrtev ne bo sodelovala v nadaljnjih spolnih aktivnostih. V večini primerih je občutljiva vsebina poslana prostovoljno s strani žrtve, v fazi t.i. sekstinga, vendar je sextortion lahko tudi posledica vdora v napravo in kraje fotografij žrtve. Polovica žrtv nikomur ne zaupa, kaj se jim dogaja. Veliko jih doživlja strah in sram. Strah jih je, da se bodo znašli v težavah, saj so oni sami prostovoljno pošiljali vsebino, za katero so zdaj izsiljevani. Od tiste polovice žrtv, ki zberejo pogum in poročajo o tem, kar se jim je zgodilo, le tretjina izsiljevanje razkrije svojim staršem, drugi pomoč iščejo na spletu ali pri svojih vrstnikih.

Ko se otrok odloči, da bo razkril zlorabo, je pomembno, da se primerno odzovemo. Informacije morajo biti zbrane v najkrajšem možnem času po dogodku, z odprtimi vprašanji na katere otrok prosto

odgovarja, s čim manj posredovanimi informacij s strani tistega, ki sprašuje. Ob tem je otroka za celoten proces treba primerno pripraviti.

Najbolj poznan in raziskan sistem testiranja je t.i. "The National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) Protocol", ki je bil razvit na podlagi znanja o razvoju otrok, njihove sugestibilnosti, forenzičnih potrebah, vedenj izpraševalcev, stresa in posledic travme. Razvit je bil s strani skupine raziskovalcev, izpraševalcev, policistov in pravnih strokovnjakov, in vključuje naslednje stopnje: spoznavanje, vzpostavitev odnosa, testiranje epizodičnega spomina, prehod na teme, pomembne za obravnavo primera, preiskava primera, odmor, pridobivanje informacij, ki jih otrok ni omenil, pa ste jih pričakovali, razkritje informacij, zaključevanje in pogovor o nevtralnih temah.

Če želimo pri obravnavi zlorabljenega otroka doseči optimalne rezultate, je sodelovanje z vsemi deli sistema ključnega pomena. V Polikliniki za zaščito otrok in mladine v Zagrebu v primerih obravnave zlorab otrok sodelujejo tako s policijo, tožilstvom in sodiščem, kot tudi s šolami, vrtci, Centri za socialno delo, starši, zdravniki, nevladnimi organizacijami in drugimi zdravstvenimi inštitucijami.

V kontekstu spolnih zlorab otrok in izkoriščanja otrok je preventiva bistvenega pomena. Preventiva naj se izvaja prek izobraževanja v šoli, na delovnem mestu in s pomočjo medijev, s ciljem izobraževati, informirati in ozaveščati otroke, starše, učitelje, strokovnjake ter splošno javnost o tem, kaj je zloraba, kako jo prepoznati, kako zaščititi otroke in kako ukrepati, če pride do zlorabe.

KATARINA VUČKO

univ. dipl. prav., svetovalka, Mirovni inštitut

Katarina Vučko je leta 2006 diplomirala na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Leta 2012 je opravila pravniški državni izpit.

Od leta 2009 je zaposlena na Mirovnem inštitutu, kjer deluje na področju človekovih pravic, državljanstva, migracij, azila, nediskriminacije, upravnega ter kazenskega prava. Njeno delo vključuje vodenje projektov, raziskovanje ter pravne analize. Številne analize so osredotočene na pravice žrtev kaznivih dejanj ter pravice osumljencev in obdolžencev v kazenskih postopkih.

PREDAVANJE: Direktiva o pravicah žrtev. Kako ščiti otroke, ki so žrtve kaznivih dejanj?

Direktiva priznava, da je treba žrtve obravnavati s spoštovanjem in dostojanstvom, na strokoven, občutljiv in nediskriminatoren način. "Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ" (v nadaljevanju: Direktiva), zagotavlja vsem žrtvam kaznivih dejanj procesne pravice do obveščanja, podpore in zaščite. Posebno pozornost namenja tudi mladoletnim žrtvam kaznivih dejanj.

V skladu z Direktivo imajo otroci, ki postanejo žrtve kaznivih dejanj, posebne potrebe po zaščiti, tako so upravičeni do posebnih zaščitnih ukrepov. Najboljši interes otroka mora biti upoštevan na individualni osnovi ob upoštevanju starosti, stopnje zrelosti in potreb otroka. Kako zahtevam Direktive sledi slovenska zakonodaja? Slovenija je s prenosom Direktive zelo zamujala, letošnjega marca pa je bila sprejeta novela Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N), ki je bila v veliki meri namenjena prenosu Direktive. Prispevek bo obravnaval pravice, ki jih otrokom zagotavlja Direktiva, ter doprinos novele ZKP-N k uresničevanju teh pravic.

DR. JEFFREY DEMARCO

vodja raziskav pri Crime&Justice skupini, NatCen in raziskovalec na "Centre for Abuse and Trauma Studies (CATS)", Univerza Middlesex, Velika Britanija

Dr. Jeffrey DeMarco je vodja raziskav pri Crime & Justice skupini, NetCan, in raziskovalec na "Centre for Abuse and Trauma Studies (CATS)" na Univerzi Middlesex v Veliki Britaniji. Je kriminološki in forenzični psihološki raziskovalec s številnimi izkušnjami v kvalitativnih in kvantitativnih metodologijah ter strokovnjak s področja postopkovnega pravosodja in policijskega dela, kibernetkega kriminala, spolnega izkoriščanja in radikalizacije. Kot vodja projekta ISEC je preučeval različne prakse preprečevanja in posredovanja v primerih spletnih spolnih zlorab otrok. Jeffrey je sodeloval tudi z britansko policijo pri usposabljanju o spletnih kriminalitetah in strategijah posredovanja. Ima diplomo iz psihologije na univerzi McGill, magisterij iz forenzične psihologije pri London Metropolitan in doktorat iz kriminologije in psihologije pri Royal Holloway.

PREDAVANJE: Navigating digital dangers: Risks posed to young people and challenges for prevention and intervention (Digitalne nevarnosti: tveganja mladostnikov in izzivi preprečevanja ter ukrepanja)

Jeffrey bo predstavil svoje dosedanje delo s predstavniki policije in mladimi na območju Evrope. Njegova predstavitev bo zajemala razlago različnih profilov tveganj, ki so jim izpostavljeni otroci in mladostniki v kibernetnem prostoru. Izpostavil bo tudi izzive, s katerimi se sooča policija pri obravnavi spolnih zlorab otrok na internetu.

PROF. DR. DRAGAN PETROVEC

redni profesor, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Prva zaposlitev po diplomi na PF je bila leta 1975 na Ministrstvu za pravosodje, v službi, ki je bila pristojna za zapore in Prezgojni dom Radeče. Po slabem desetletju je od leta 1983 do 1993 delal v zaporu za ženske na Igu, kjer je bil vzpostavljen režim odprtega zapora za 90 odstotkov obsojenih, ne glede na kaznivo dejanje in dolžino kazni. S tem eksperimentom in dolgoletno prakso je bilo dokazano, da odpiranje režima koristi obsojenim in zaposlenim, saj je bilo število zlorab minimalno, enako tudi povratništvo. Dokazalo se je tudi, da je odpiranje zapora najbolj odvisno od osebjstva in šele nato od strukture obsojenih.

Od leta 1993 do danes je zaposlen na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in na Fakulteti za socialno delo. Njegova področja raziskovanja so zlasti kriminalitetna politika, filozofija in praksa kaznovanja, tretmanski model rehabilitacije, nekateri vidiki žrtev in v zadnjih letih tudi prometna varnost.

Je znanstveni svetnik in redni profesor za kriminologijo.

PREDAVANJE: Obravnava spolnih prestopnikov (Med sodstvom in javnim mnenjem)

Prispevek se loteva kaznivih dejanj, ki vzbujajo posebno pozornost javnosti. V zadnjih desetletjih se prehojena pot giblje med potrebo po ozaveščanju o dejanjih zoper spolno integriteto na eni strani in zahtevami po vse strožjem kaznovanju na drugi. Družba pri nas se ni mogla izogniti skrajnostim, kot je

na primer inkvizicijsko preganjanje osumljenih, ki v javnem mnenju postanejo nesporni krivci, in strožji kaznovalni politiki in praksi, ki pa se uveljavlja nasploh, ne samo za ta kazniva dejanja.

Je glede kaznovanja potrebno morda temeljno razlikovanje med mladoletnimi storilci in polnoletnimi, in sicer poleg tistega, ki že na splošno velja po kazenskem zakonu za ti dve kategoriji?

Kakšna je vloga medijev pri oblikovanju javnega mnenja in pri odločanju o sankciji? Je to merljivo?

MARKO PUSCHNER

Točka osveščanja o varni rabi interneta Safe.si, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Marko Puschner je od leta 2016 vsebinski koordinator Točke osveščanja o varni rabi interneta Safe.si. Pred tem je tri leta izvajal Safe.si delavnice in predavanja po osnovnih in srednjih šolah. S spletom je tako ali drugače povezan že od leta 1995, zadnja leta pa pozorno spremlja novosti pri razvoju spletnih vsebin in storitev, ki jih uporabljajo otroci in najstniki. Pripravlja različna gradiva, ki so v pomoč otrokom, najstnikom, staršem in učiteljem pri uporabi interneta. Pripravlja vsebine Safe.si delavnic in predava o varni rabi interneta na različnih konferencah in drugih dogodkih.

PREDAVANJE: Kaj svetovati staršem, ko se njihovi otroci zapletejo v spletni incident?

Ko se otrok zaplete v spletni incident, se starši soočijo tudi z izzivom, kako ukrepati, da se situacija na spletu ne bo še bolj poslabšala. V primeru spletnega incidenta je pomembno, da ukrepamo premišljeno in hitro. Čeprav storjene škode ne moremo izničiti, pa lahko z nekaj praviimi ukrepi in potezami na internetu omejimo nastalo škodo in preprečimo, da bi se v prihodnje incident morebiti ponovil.

DOC. DR. TINA BREGANT

dr. med., spec. pediatrije, spec. fizikalne in rehabilitacijske medicine, MAES terapevtka, voditeljica seminarjev Familylab

Doc. dr. Tina Bregant je doktorica znanosti s področja nevrologije, docentka, specialistka pediatrije, specialistka fizikalne in rehabilitacijske medicine (FRM), zdravnica in mama treh otrok. Po končani mednarodni maturi je nadaljevala študij na Medicinski fakulteti.

Delala je v tujini in doma; največje strokovno zadoščenje pa je imela pri znanstveno-raziskovalnem delu v Londonu. Zaposlena je v Centru za otroke s posebnimi potrebami – CIRIUS Kamnik, saj verjame, da delo z ljudmi z oškodovanostjo ponuja ključ do rešitve tudi za vse ostale zdrave, izgorele, visoko ali manj visoko izobražene.

Njene temeljne vrednote so svoboda, avtentičnost in zvestoba sebi, skrb zase in za druge ter enakovrednost vseh živih bitij. Zaupa v strategije učenja in življenje kot tako. Ne dvomi o pomenu življenja in uživa v njem, tudi če je kdaj težko.

Dela kot učiteljica (docentka) na področjih medicine, pedagogike, psihologije, komunikacijskih veščin, gibalnih učnih strategij in treninga čuječnosti (mindfulness). Sodeluje tudi s humanitarnimi organizacijami. Veliko predava, nastopa, piše in je redna gostja v medijih.

PREDAVANJE: Zlorabe se zapišejo v možgane in telo

Kakršnakoli zloraba otrok je travmatska izkušnja, ki zaradi ranljivosti možganov v obdobju odraščanja pušča dolgotrajne posledice. Zato bo poudarek prvega dela predavanja na škodljivih izkušnjah otroštva, ki jih imenujemo v angleščini »adverse childhood experiences«, kar skrajšamo v akronim ACEs. V slovenščini jih imenujemo obremenjujoče izkušnje otroštva, saj dolgotrajno obremenijo otroka in mladostnika ter ga ogrozijo pri uspešnem vstopu v odraslo dobo, vključno s prevzemanjem polne odgovornosti odraslega tako zase kot za druge. Uspešen vstop v odraslost zajema vse vidike življenja: telesno zdravje, akademsko uspešnost, službeno in ekonomsko varnost, družbeno koristnost in neškodljivost za druge člane skupnosti. V drugem delu se bomo posvetili zlorabam. Zloraba spremeni delovanje možganov in posledično vedenje, kar se kaže kot slaba samopodoba, nezaupanje v lastno moč in avtonomijo, razdražljivost. Kaže se z nespecifičnimi telesnimi znaki in simptomi, ki kažejo spremenjeno delovanje našega avtonomnega živčevja. Posledice teh izkušenj v otroštvu pa tudi v navidezni odsotnosti takojšnjih posledic nosimo vse življenje. Če je takšnih izkušenj več, praviloma nad pet ali sedem, se v odrasli dobi močno poveča tveganje za srčno-žilna obolenja, arterijsko hipertenzijo, kap, duševne motnje, zlorabo različnih substanc in prezgodnjo smrt. Travma zlorabe vpliva na oblikovanje sebi škodljivega sloga vedenja. Zato se bo vsebina drugega dela nanašala na dejavnike tveganja za razvoj tveganih vedenj v procesu odraščanja, psihosocialne karakteristike žrtev zlorab in škodljivih izkušenj iz otroštva, dinamiko in emocionalno vedenjsko reakcijo na zlorabo, posledice zlorabe in dejavnike tveganja s poudarkom na družini.

Ker neugodne izkušnje iz otroštva lahko omili le ljubeča skrb in podporno okolje, ki ga z otroki soustvarjamo odgovorni, avtentični, ljubeči odrasli, se bomo v delavnici tudi posvetili praktičnemu delu na sebi. Tako bomo te otroke lahko bolje podprli v razvoju, hkrati pa bomo znali zaščititi svojo integriteto in ohraniti profesionalnost.

ŠPELA REŠ

univ. dipl. psih., svetovalka na Logout – Center pomoči za zdravljenje odvisnosti od interneta

Špela Reš, dipl. univ. psih., edukantka za psihoterapevko transakcijske analize ima na področju socialnega varstva, svetovanja, izobraževanja in usposabljanja več kot 13 let poklicnih izkušenj. Zaposlena je na Logoutu, kot svetovalka na programu pomoči in preventive zasvojenosti s spletnimi vsebinami. Redno predava in izvaja delavnice za različne ciljne skupine (strokovnjaki, starši, zaposleni, otroci, mladostniki ...).

PREDAVANJE: LOGOUT & SPEAKOUT – obravnava spletnih zlorab otrok v praksi

Logout s programom "Logout & Speakout" obravnava in pomaga otrokom in mladostnikom, ki so doživeli zlorabo na spletu (grooming, sexting, bullying ipd.). O izkušnjah, konkretnih primerih, obravnavi in o sodelovanju drugih relevantnih organizacij (policija, center za socialno delo, šola ipd.) bo spregovorila svetovalka, psihologinja Špela Reš.